

7.99x30.12	1	עמוד 21	ידיעות אחרונות - כותרת	07/01/2016	51287266-7
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

יוסי דהאן • חברות התרופות

עם השלטר על הדופק שלכם

מחר צפויה ועדת סל התרופות לפרסם את רשימת התרופות שיתוספו לסל בשנה הבאה. סך הבקשות הוא ליותר מ-700 תרופות, בדיקות, חיסונים וטכנולוגיות, שעלותם מגיעה לכ-2.5 מיליארד שקלים, בעוד שת-קציב הוועדה מוגבל ל-300 מיליון שקלים

בלבה על חברות וחברי הוועדה מוטלת אפוא אחריות כבדה. אחד מיושבי הראש הקודמים של הוועדה, פרופ' מנחם פיינרו, אמר עליה שחבריה "מקבלים תפקיד של להיות אלוהים - מי יחיה ומי ימות". לא מפתיע, אם כן, שהם נמצאים תחת מתקפת לחצים אדירה, גלויה וסמויה, מצד פוליטיקאים, חברות תרופות, לוביסטים וחולים.

אולם צריך לציין שגורלם של החולים בישראל לא נקבע רק לפי הרכב סל התרופות, אלא גם לפי מדיניות התמחור וההתנהגות של תאגידי התרופות והציוד הרפואי בישראל ובעולם. שערוריית מחירי התרופות צצה שוב לאחרונה כא-שר מרטין שקרלי, בעלים של קרן הון גידור, רכש תרופה (Daraprim) מצילת חיים והקפיץ את מחירה בין לילה ביותר מ-5,000% - מ-13.5 דולר ל-750 דולר. הדבר חולל סערה ציבורית בארה"ב, ושקרלי זכה לכינוי "האיש השנוא ביותר באמריקה".

שקרלי יכול היה לנהוג כך משום שבארה"ב, בניגוד למדינות רבות אחרות, אין פיקוח על מחירי התרופות. הוא לא התרגש מהגינויים שהוטחו בו וטען שהוא מחויב למשקיעים בקרן ולא לחולים. לכן רבה הייתה השמחה כשנעצר לפני כשבועיים, בחשד למעורבות בהונאה בניירות ערך.

שקרלי הוא מקרה קיצוני אבל לא יוצא דופן בכל הקשור לרווחים העצומים של תאגידי התרופות. במאמר מערכת שפורסם בניו יורק טיימס לפני כחודש הופנתה ביקורת כלפי הווינוק האסטרונומי שחל לאחרונה במחירי התרופות. לטענת הכותבים, עלייה זו נבעה אך ורק מרצונם של תאגידי התרופות למקסם את רווחיהם. במאמר הוצגו דוגמאות לעושה של התאגידים: כך, למשל, התאגיד הענק "פייזר" מוכר תרופה לסרטן השד בכ-10,000 דולר לחודש.

על פי מסקנותיו של מחקר עצמאי, מחיר זה, כמו מחירייהן של תרופות נוספות, גבוה במאות אחוזים מהתעריף ההוגן לתאגידי התרופות ולחולים כאחד. מסקנת כותבי המאמר הייתה שגם בארה"ב הקפיטליסטית יש ליצור מנגנון פיקוח על מחירי התרופות.

מחירי תרופות וציוד רפואי אינם הגורם היחיד לכך שמחיר סל התרופות שכל אחד איתנו צורך מאמיר והולך. ד"ר יפה שיריז מאוניברסיטת חיפה, שתחום התמחותה הוא תקשורת ובריאות, חשפה בעבודת הדוקטורט שלה את שיטות השיווק האגרסיבי של חברות התרופות בישראל, הכוללות גם הפחדה והתעיה באמצעות הפצת מידע שקרי וחלקי. בהן

קמפיינים ל"העלאת מודעות", המוגשים כשירות לציבור, שכל כוונתם לעורר חרדה ולגרום לצריכה בלתי נחוצה של תרופות. שיריז גילתה שכ-30% מההודעות לעיתונות המופצות לכאורה מטעם איגודי רופאים ועמותות חולים (שממומנים לא פעם על ידי חברות התרופות) יצאו ממשרדי יחסי הציבור של חברות התרופות. קיימים אמנם נהלים שאמורים למנוע את התופעות הללו, אולם תאגידי התרופות חומקים מהם בקלות.

ואם לא די בכך, מדו"ח חריף שפירסם השבוע משרדה של החשבת הכללית באוצר, מיכל עבאדי-בויאנג'ו, עולה כי חברת "שראל", חברה פרטית השייכת לעמותה שמוחזקת על ידי בתי החולים הממשלתיים, רוכשת עבורם במרוכז ציוד רפואי ונהנית מפטור ממכרו, נוטלת לעצמה פערי תיווך גבוהים פי שנניים מאלה הנהוגים בחברות בארה"ב ופי 1.3-6.6 מהעמלות הנהוגות באירופה בחברות רכש שאינן בתחום הציוד הרפואי. כן מציין הדו"ח שהחברה אינה פועלת בשקיפות ואין עליה מנגנוני בקרה ופיקוח אפקטיביים. הרווחים המאמירים של חברות מסוג זה מקצרים את חיי החולים. ■

יוסי דהאן הוא פרופסור למשפטים, ראש הטיבת זכויות האדם במרכז האקדמי למשפט ועסקים בר"ג